

**การเรียนรู้ภาษาอังกฤษแบบวิทย์ภาษาบูรณาการ :
แนวคิดและมุมมองสำหรับครูไทย**

*Learning English Through Content and Language Integrated Learning
Type Approach: Concept and Perspectives for Thai Teachers*

พรรณวลัย เกวระระ*

punwalai@go.buu.ac.th

บทคัดย่อ

การจัดการเรียนการสอนเป็นภาษาอังกฤษไม่ได้จำกัดอยู่ในเฉพาะหลักสูตรสองภาษาเท่านั้น ปัจจุบันสถานศึกษานับสนับสนุนให้ครูประจำวิชาใช้ภาษาอังกฤษในการจัดการเรียนการสอนในสาระวิชาที่หลากหลายอย่างกว้างขวางที่และได้รับการสนับสนุนอย่างเป็นทางการจากกระทรวงศึกษาธิการและหน่วยงานที่เกี่ยวข้องโดยตระหนักถึงความสำคัญในการใช้ภาษาอังกฤษจุดมุ่งหมายสำคัญคือการปฏิรูปการเรียนการสอนภาษาอังกฤษในทุกระดับการศึกษาโดยตั้งมาตรฐานความสามารถทางภาษาทั้งกับครูผู้สอนและผู้เรียนเพื่อยกระดับความรู้ความสามารถทางภาษาอังกฤษในทิศทางที่ชัดเจน วิทย์ภาษาบูรณาการเป็นแนวคิดในการจัดการเรียนการสอนเป็นภาษาอังกฤษที่เน้นความสนใจและความต้องการของผู้เรียนเป็นสำคัญการจัดการเรียนการสอนเป็นภาษาอังกฤษนั้นครูผู้สอนควรได้รับความเข้าใจในแนวคิดเพื่อจัดการเรียนการสอนให้ผู้เรียนมีผลสัมฤทธิ์ทั้งด้านเนื้อหาสาระและทักษะทางภาษาซึ่งเป็นผลพลอยได้จากการจัดการเรียนการสอนแบบวิทย์ภาษาบูรณาการ

คำสำคัญ : วิทย์ภาษาบูรณาการ การเรียนสองภาษา การใช้ภาษาอังกฤษในชั้นเรียน

Abstract

English as a medium of instruction is no longer particularly limited in only bilingual education. Recognizing the importance of English language, schools encourage subject teachers to use English as a medium of instruction in various subject matters receiving official support from the Ministry of Education and related stakeholders. The essential aim is to reform teaching English through all levels by considering standard of reference for English language for both teachers and learners in order to enhance their English language competence in a clear direction. Content and Language

*อาจารย์ ดร. ภาควิชาบัณฑิตศึกษานานาชาติการพัฒนาศึกษากรมนุชย์ คณะศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัยบูรพา

Integrated Learning is an umbrella term used mainly for English as a medium of instruction approach based on learners' interests and needs. Understanding the concept of using English as a medium of instruction would make teachers lead learners to learning achievement in both subject matter and language skills which is the outgrowth of the CLIL type approach.

Keywords : CLIL, Bilingual Education, English as a medium of instruction

บทนำ

ประเทศไทยกำลังก้าวสู่ประชาคมอาเซียนและเป็นส่วนหนึ่งของโลกเศรษฐกิจยุคก้าวหน้าที่มีภาษาอังกฤษเป็นกุญแจสำคัญในการอยู่ร่วมกัน รวมไปถึงการค้า เศรษฐกิจและการลงทุนการเรียนภาษาอังกฤษในชั้นเรียนที่เน้นหลักไวยากรณ์การท่องจำโครงสร้างประโยคจึงไม่ตอบสนองความต้องการทางภาษาของผู้เรียนเหมือนกับการจัดการเรียนการสอนภาษาอังกฤษตลอดระยะเวลา 30 ปีที่ผ่านมาอีกต่อไป กล่าวอีกนัยหนึ่งคือกระบวนการเรียนการสอนภาษาต่างประเทศไม่สอดคล้องกับการนำไปใช้ในชีวิตประจำวัน การฝึกทักษะทางภาษาถูกจำกัดอยู่เพียงในแบบเรียนหรือสถานการณ์สมมติในห้องเรียนเป็นหลักใหญ่ ซึ่งการเรียนภาษาต่างประเทศในลักษณะนี้ส่งผลต่อการพัฒนาทักษะทางภาษาของประชากรไทยอย่างจำกัดเห็นได้จากผลสำรวจดัชนีความรู้ความสามารถภาษาอังกฤษของสถาบัน Education First (EF) ในการใช้ภาษาอังกฤษของคนไทยผลการสำรวจพบว่าประเทศไทยถูกจัดอยู่ในลำดับที่ 11 จากการสำรวจ 14 ประเทศในภูมิภาคเอเชีย (The Nation, 2013) ด้วยเหตุเหล่านี้จึงทำให้ต้องย้อนกลับมาทบทวนกระบวนการเรียนการสอนภาษาอังกฤษของประเทศว่าจะต้องปรับกลวิธีในปัจจุบันได้อย่างไร

การเข้าเป็นส่วนหนึ่งของประชาคมอาเซียนทำให้ไทยต้องพัฒนาความรู้ทางภาษาอังกฤษในระดับสถาบันการศึกษาอย่างมาก ความเชี่ยวชาญในการใช้ภาษาอังกฤษทั้งในการสื่อสารและการคิดวิเคราะห์จะกลายเป็นกุญแจสำคัญในการติดต่อสื่อสารและเป็นสื่อกลางทางการศึกษาระหว่างกลุ่มประเทศสมาชิกอาเซียน

มากขึ้น เพื่อเป็นการเพิ่มโอกาสให้ผู้เรียนได้พัฒนาศักยภาพทางภาษาอังกฤษประเทศไทยเช่นเดียวกับประเทศอื่นๆ ในประชาคมอาเซียน การจัดหลักสูตรสองภาษาหรือการจัดการเรียนการสอนในสาระวิชาต่างๆ เป็นภาษาอังกฤษจึงเป็นทางเลือกหนึ่งในการพัฒนาทักษะภาษาอังกฤษของนักเรียน เป็นการเรียนภาษาควบคู่ไปกับเนื้อหาวิชาอื่นๆ ดังนั้นการจัดการเรียนการสอนแบบปกติที่เป็นภาษาไทยจึงมีแนวคิดที่จะนำภาษาอังกฤษมาใช้ในการจัดการเรียนการสอนทั้งในระดับประถมศึกษา มัธยมศึกษาและอาชีวศึกษา

การจัดการเรียนการเป็นภาษาอังกฤษในกลุ่มสาระวิชาต่างๆ ในหลักสูตรจะต้องคำนึงถึงการบูรณาการเนื้อหาสาระวิชาอื่นๆ เข้ากับภาษาที่ใช้เป็นเครื่องมือในการสื่อสารในชั้นเรียน นั้นหมายถึงการสร้างสิ่งแวดล้อมทางการเรียนที่ทำให้ทั้งวิธีการสอนของครูผู้สอนและผู้เรียนเกิดการพัฒนาทักษะทางภาษาของผู้เรียนในการเรียนสาระวิชาต่างๆ ที่สอดคล้องกับชีวิตชีวิตจริงหรือประสบการณ์ที่ผู้เรียนสามารถที่จะพบเจอนอกห้องเรียน

หลักสูตรสองภาษาโดยเจ้าของภาษา : จุดเริ่มต้นการจัดการเรียนการสอนเป็นภาษาอังกฤษโดยครูไทย

แนวคิดในการจัดการเรียนการสอนเป็นภาษาอังกฤษหรือสองภาษาในประเทศไทยมีแนวคิดเริ่มต้นในปี 2538 โดยโรงเรียนสารสาสน์เอกตรา (Sarasas Ektra) ซึ่งเป็นโรงเรียนในสังกัดสำนักงานคณะกรรมการส่งเสริมการศึกษาเอกชนที่จัดการเรียนการสอนในสาระการเรียนรู้ต่างๆ โดยมีครูผู้สอนเป็นครูเจ้าของภาษาเป็นแห่งแรก ซึ่งในช่วงก่อนปี 2538 การจัดการเรียน

การสอนเป็นภาษาอังกฤษนั้นจำกัดอยู่ในกลุ่ม โรงเรียนนานาชาติ (International School) หรือเป็นการเรียนในต่างประเทศเท่านั้น

ดังนั้นจากการนำร่องของโรงเรียนสารสาสน์เอกตรา การจัดการเรียนการสอนแบบสองภาษากลายเป็นอีกทางเลือกหนึ่งของผู้ปกครองในการส่งเสริมการศึกษาแบบบูรณาการภาษาอังกฤษโดยยังคงไว้ซึ่งภาษาและวัฒนธรรมไทยและเป็นช่วงเวลาที่กระทรวงศึกษาธิการสนับสนุนการจัดการเรียนการสอนเป็นภาษาอังกฤษใน พ.ศ. 2538 จึงทำให้สถานศึกษาหลายแห่งทั้งในสังกัดสำนักงานคณะกรรมการส่งเสริมการศึกษาเอกชนและในสังกัดสำนักงานการศึกษาขั้นพื้นฐานเปิดหลักสูตรสองภาษาขึ้นอย่างแพร่หลาย

ในตลอดเวลา 20 ปีที่ผ่านมาการจัดการเรียนการสอนเป็นภาษาอังกฤษจะต้องกล่าวถึงครูผู้สอนที่เป็นเจ้าของภาษาเป็นหลัก “ครูต่างชาติ” มีบทบาทในการเรียนการสอนไม่เฉพาะแต่วิชาภาษาอังกฤษ รวมไปถึงสาระวิชาอื่นๆ ด้วย การสนับสนุนให้ครูต่างชาติจัดการเรียนการสอนเป็นภาษาอังกฤษในหลักสูตรสองภาษาตามสถาบันการศึกษาในสังกัดคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐานนี้ยังคงกล่าวได้ว่าเป็นกลไกในการสร้างความเชื่อถือให้แก่ผู้ปกครองในการพัฒนาทักษะทางภาษาของบุตรหลานในหลักสูตรนี้ ทั้งนี้ด้วยเหตุผลดังกล่าวจึงทำให้ครูไทยผู้มีความเชี่ยวชาญในสาขาวิชาต่างๆ ในโรงเรียนถูกมองข้ามไปหรือให้จัดการเรียนการสอนเฉพาะภาษาไทยเท่านั้น อย่างไรก็ตามจากการศึกษาการจัดการเรียนของครูชาวต่างชาติในชั้นเรียนสองภาษาในระดับประถมศึกษา พบว่าครูชาวต่างชาติยังขาดความรู้ความเข้าใจในเนื้อหาสาระตามหลักสูตรแกนกลางและยิ่งไปกว่านั้นคือขาดความลุ่มลึกในเนื้อหารายวิชาที่ได้รับมอบหมายให้ปฏิบัติการสอนครูต่างชาติยังคงยึดเอาแบบเรียนเป็นสำคัญทั้งนี้ผู้เขียนมิได้มีจุดประสงค์ที่จะเสนอภาพลักษณ์ในทางลบของครูเจ้าของภาษาแต่อย่างไร เป็นการรายงานผลการศึกษาเท่านั้น

ซึ่งครูเจ้าของภาษาที่มีคุณสมบัติ ความรู้ความสามารถในการจัดการเรียนการสอนแบบสมบูรณ่นั้นก็มีประจำในสถาบันการศึกษาต่างๆ (Kewara, 2012) จากการศึกษาดังกล่าวพบว่าครูเจ้าของภาษาที่ไม่มีประสบการณ์ในการสอนและขาดความรู้ในเนื้อหา กิจกรรมการสอน จึงเน้นไปที่การให้ความหมายคำศัพท์ภาษาอังกฤษที่เกี่ยวข้องกับหน่วยการเรียนรู้เฉพาะที่ระบุในแบบเรียน ผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนไม่เป็นไปตามผลการเรียนรู้ที่คาดหวัง นั่นหมายถึงผู้เรียนไม่สามารถใช้ภาษาอังกฤษได้เป็นประจักษ์ เนื้อหาสาระหรือกระบวนการเรียนรู้ของผู้เรียนได้จากกิจกรรมการเรียนที่เป็นภาษาไทยจากครูประจำวิชาชาวไทยเป็นส่วนใหญ่ การใช้ภาษาอังกฤษในการเรียนการสอนของครูชาวต่างชาติในรายวิชาต่างๆ มิได้คำนึงถึงการประยุกต์บทเรียนเพื่อนำไปใช้ได้จริงในชีวิตประจำวันของผู้เรียน รวมไปถึงขาดการทำงานร่วมกันของครูไทยและครูต่างชาติในการหาข้อตกลงในการจัดกิจกรรมการเรียนการสอน สร้างแหล่งการเรียนรู้ให้ทั้งสองภาษาสอดคล้องและคู่ขนานกัน ปัญหาหลักใหญ่เกิดอุปสรรคในการสื่อสารและในหลักการจัดการเรียนการสอนเป็นภาษาอังกฤษ

หากจะย้อนกล่าวถึงความเชี่ยวชาญในเนื้อหาวิชาและเทคนิคการสอนสาระการเรียนรู้ตามหลักสูตรแกนกลางในแต่ละวิชาแล้วนั้น ครูไทยคือทรัพยากรบุคคลทางการศึกษาที่มีความพร้อมมากที่สุด สิ่งที่ครูประจำวิชาขาดไปนั้นอาจกล่าวได้ว่ามีเพียงความพร้อมในการจัดการเรียนการสอนเป็นภาษาอังกฤษเท่านั้นดังนั้นคำถามที่เกิดขึ้นคือ จะทำอย่างไรครูประจำการผู้มีความเชี่ยวชาญทั้งด้านเนื้อหาสาระวิชาและกลวิธีการสอนจะสามารถจัดการเรียนการสอนเป็นภาษาอังกฤษได้อย่างเป็นรูปธรรมและผู้เรียนมีผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนอย่างมีนัยสำคัญ

จากคำถามดังกล่าวจึงจำเป็นต้องมีต้นแบบการจัดการเรียนการสอนภาษาอังกฤษ หรือการใช้ภาษาอังกฤษในการสอนในสาระวิชาอื่นๆ ซึ่งเป็นคำถาม

ที่ส่งผลโดยตรงต่อวิชาชีพครูและครูผู้สอนทุกสาระวิชา กล่าวคือวิชาชีพครูและการพัฒนาศักยภาพในการจัดการเรียนการสอนเป็นภาษาอังกฤษของครูถือเป็นความสำคัญในลำดับต้นๆ ในการพัฒนาคุณภาพการศึกษา เพราะโลกเศรษฐกิจหมุนไปครูไทยก็จำเป็นต้องพัฒนาศักยภาพตามโลกปัจจุบันด้วย

บทความฉบับนี้มีวัตถุประสงค์ในการให้แนวคิดการจัดการเรียนการสอนเป็นภาษาอังกฤษในกลุ่มสาระวิชาอื่นที่มีได้จำกัดอยู่เฉพาะในหลักสูตรสองภาษาเท่านั้น เป็นการเสนอแนวคิดการใช้ภาษาอังกฤษในชั้นเรียนให้แก่ครูชาวไทย โดยให้ความรู้เรื่องการจัดการเรียนการสอนแบบสองภาษาในประเทศไทยจากอดีตจนถึงปัจจุบัน นโยบายส่งเสริมการใช้ภาษาอังกฤษในการจัดการเรียนการสอน แนวคิดในการใช้ภาษาอังกฤษในการจัดการเรียนการสอน ศักยภาพและความพร้อมของครูประจำวิชากับการจัดการเรียนการสอนแนวใหม่ และรวมไปถึงการนำเสนอแนวคิดการใช้ภาษาอังกฤษในชั้นเรียนเพื่อให้เกิดความชัดเจนและเพื่อที่ครูผู้สอนจะสามารถจัดการเรียนการสอนโดยมุ่งผลสัมฤทธิ์ได้อย่างเป็นรูปธรรม

นโยบายการยกระดับการจัดการเรียนการสอนภาษาอังกฤษในประเทศไทย

การจัดการเรียนการสอนภาษาอังกฤษของประเทศไทยดำเนินไปตามนโยบายการปฏิรูปการเรียนการสอนภาษาอังกฤษของกระทรวงศึกษาธิการ (2557) ที่ส่งเสริมการใช้ภาษาอังกฤษที่ไม่เพียงแต่ขยายโครงการพิเศษด้านการสอนภาษาอังกฤษทั้ง English Program, Mini English Program, Bilingual Program ยังรวมไปถึง English for Integrated Studies ที่เน้นการสอนวิชาวิทยาศาสตร์และคณิตศาสตร์เป็นภาษาอังกฤษ โดยใช้กรอบมาตรฐานความสามารถภาษาอังกฤษของสหภาพยุโรป (The Common European Framework of Reference for Languages: CEFR) เป็นกรอบความคิดในการจัดการเรียนการสอนภาษา

อังกฤษในประเทศไทย โดยเน้นการพัฒนาองค์รวมคือพัฒนาการสอน การวัดผล การพัฒนาครูและการกำหนดเป้าหมายการเรียนรู้ที่ชัดเจน โดยการจัดการเรียนรู้จะเน้นการสื่อสารของผู้เรียนเป็นสำคัญ ซึ่ง CEFR จะจัดการเรียนการสอนโดยกำหนดผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนรู้ไว้ชัดเจนว่าผู้เรียนในแต่ละระดับจะต้องมีระดับความสามารถทางภาษาอังกฤษอยู่ในระดับใด

จากนโยบายการปฏิรูปดังกล่าวเห็นได้ว่ากระทรวงศึกษาธิการปรับแนวการศึกษาภาษาอังกฤษเชิงรุกให้ตรงกับระดับความรู้ความสามารถของผู้เรียน จากในอดีตนโยบายการส่งเสริมภาษาอังกฤษมีได้ตั้งอยู่บนกรอบมาตรฐานที่ชัดเจน การจัดการเรียนการสอนจึงไม่ดำเนินไปทิศทางเดียวกันเพียงแต่ยึดหลักสูตรแกนกลางเป็นมาตรฐาน ไม่มีการทดสอบวัดระดับความรู้ภาษาอังกฤษของผู้เรียนรวมถึงครูผู้สอนแต่อย่างใด ซึ่งการนำกรอบมาตรฐานมาเป็นเกณฑ์ในการจัดการเรียนการสอนภาษาอังกฤษนอกจากจะเป็นการวางเกณฑ์ความสามารถทางภาษาอังกฤษของผู้เรียนแล้วยังเป็นการวางเกณฑ์ความสามารถทางภาษาอังกฤษของครูผู้สอนด้วย กล่าวอีกนัยหนึ่งคือครูผู้สอนจะต้องมีความรู้ภาษาอังกฤษอยู่ในเกณฑ์ที่เหมาะสมสามารถจัดการเรียนการสอนสาระการเรียนรู้ภาษาอังกฤษได้

นโยบายการศึกษาเป็นจักรใหญ่ในการขับเคลื่อนการศึกษาที่มีคุณภาพ นโยบายจะไม่มีจุดหมายหากไม่มีครูที่เป็นส่วนสำคัญที่จะทำให้จักรใหญ่ดำเนินไปได้อย่างเข้มแข็งอย่างไรก็ตามส่วนหนึ่งของนโยบายการปฏิรูปการเรียนการสอนภาษาอังกฤษ (สำนักงานการศึกษาขั้นพื้นฐาน : สพฐ., 2557) ได้ระบุถึงการยกระดับความสามารถในกลไกการจัดการเรียนการสอนของครูโดยเน้นทักษะการสื่อสารของผู้เรียนให้การเรียนภาษาอังกฤษเป็นไปอย่างมีประสิทธิภาพดังนี้

“ยกระดับความสามารถในการจัดการเรียนการสอนของครูให้สอดคล้องกับวิธีการเรียนรู้ที่เน้นการสื่อสาร (CLT) และเป็นไปตามกรอบความคิดหลัก CEFR

โดยจัดให้มีการประเมินความรู้พื้นฐานภาษาอังกฤษสำหรับครู(ผู้สอน) เพื่อให้มีการฝึกอบรมครู ตลอดจนพัฒนาระบบติดตามแก้ปัญหาและช่วยเหลือครู และให้มีกลไกการเพิ่มประสิทธิภาพการเรียนการสอนที่มีการวางแผนอย่างเป็นระบบและมีความหลากหลายเพื่อตอบสนองความแตกต่างของระดับความสามารถทางภาษาอังกฤษ เพื่อให้สามารถยกระดับความสามารถทางภาษาอังกฤษได้จริง นอกจากนี้ควรมีระบบการฝึกฝน และการสอบวัดระดับความสามารถออนไลน์เพื่อการพัฒนาต่อเนื่องด้วย”

จากข้อความข้างต้นคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐานตระหนักถึงความรู้ความสามารถของครูผู้สอนในการกิจกรรมการเรียนรู้ แต่อย่างไรก็ตามนโยบายปฏิรูปการเรียนการสอนภาษาอังกฤษ มิได้อ้างอิงวิธีการสอนเพื่อให้ครูนำไปประยุกต์ใช้เพื่อยกระดับประสิทธิภาพในการสอนหรือยกระดับความสามารถทางภาษาอังกฤษของครูผู้สอนอย่างเป็นรูปธรรม เป็นเพียงการวางกรอบจุดประสงค์ปลายทางกว้างๆเท่านั้น

กรอบมาตรฐานความสามารถภาษาอังกฤษของสหภาพยุโรปจัดทำขึ้นโดยการสนับสนุนของสหภาพยุโรปเริ่มใช้ตั้งแต่ปี ค.ศ. 2001 (Cambridge ESOL, 2011) เพื่อใช้เป็นกรอบมาตรฐานกว้างๆ ด้านความรู้ความสามารถทางภาษาและพัฒนาการทางภาษาของผู้เรียน มิได้จัดทำขึ้นเพื่อเป็นกรอบในการสร้างหลักสูตรหรือใช้เพื่อตรวจสอบการจัดการเรียนการสอนแต่อย่างใดและผู้ใช้จะต้องปรับมาตรฐานให้เหมาะสมกับบริบทของตนเอง ประเทศในภูมิภาคยุโรปได้ยึด CEFR เป็นกรอบกว้างๆ ในการวัดระดับความรู้ความสามารถของผู้เรียน อีกประการหนึ่ง CEFR เป็นการสร้างกรอบมาตรฐานในการเรียนภาษาต่างประเทศที่ไม่ยึดกรอบการเรียนภาษาต่างประเทศแบบเดิมที่เน้นการเรียนไวยากรณ์ เมื่อกรอบมาตรฐานเปลี่ยนไปกระบวนการจัดการเรียนการสอนของประเทศในภูมิภาคยุโรปจึงต้องผันตามกรอบมาตรฐานไปด้วย การเรียนแบบบูรณาการจึงกลายเป็นกระบวนการ

สอนที่ยกระดับการสื่อสาร การคิด การเรียนรู้ของผู้เรียนในการเรียนภาษาต่างประเทศ

จากนโยบายการปฏิรูปการจัดการเรียนการสอนภาษาอังกฤษของกระทรวงศึกษาธิการที่มุ่งขยายโครงการพิเศษด้านการสอนภาษาอังกฤษในหลักสูตรสองภาษา การใช้ภาษาอังกฤษในการจัดการเรียนการสอนในสาระวิชาคณิตศาสตร์ วิทยาศาสตร์ หรือวิชาอื่นๆ ที่ได้อ้างอิงแล้วข้างต้น หากพิจารณาในมุมมองเดียวกับการนำมาตราฐาน CEFR มาประเมินความสามารถของครูผู้สอนที่ได้ชี้ชัดในการพัฒนาความสามารถทางภาษาของครูผู้สอนว่าควรปฏิบัติในลักษณะใดเพื่อเพิ่มศักยภาพในการเข้ารับการทดสอบในลักษณะเดียวกันกระทรวงศึกษามีได้ชี้ชัดในการนำแนวคิดการบูรณาการเนื้อหาเกี่ยวกับภาษามาปรับใช้ในชั้นเรียนสองภาษาอย่างเป็นรูปธรรม เป็นเพียงการเน้นการสื่อสารในแบบกว้าง ซึ่งแนวคิดในการจัดการเรียนการสอนแบบบูรณาการเนื้อหาและภาษานี้ ในภูมิภาคยุโรปคือสิ่งที่ดำเนินไปควบคู่กันกับ CEFR และจำเป็นอย่างยิ่งที่กระทรวงศึกษาธิการจะตระหนักถึงความสำคัญในแนวคิดการสอนแบบบูรณาการเพื่อพัฒนาความสามารถทางการสอนและความรู้ความสามารถทางภาษาอังกฤษของผู้เรียนอย่างยั่งยืน

แนวการสอนแบบวิทย์ภาษาบูรณาการ

แนวการสอนแบบบูรณาการสาระวิชากับภาษาที่เป็นแนวคิดที่นิยามแนวการสอนแบบ Content and Language Integrated Learning หรือ CLIL (Coyle, Hood, & Marsh, 2010; Mehisto, Marsh, & Jesús- Frigols, 2008) ให้เป็นรุ่มใหญ่ในการจำกัดการจัดการเรียนการสอนโดยใช้ภาษาต่างประเทศซึ่งมีรากกำเนิดมาจากภูมิภาคยุโรป

คำว่า content นั้นผู้เขียนนิยามเป็นภาษาไทยว่าวิทยาการ เนื้อหาสาระวิชา Language คือภาษาที่ใช้ในการเรียนการสอนภาษา (Additional Language) ใน

แนวคิดการจัดการเรียนการสอนแบบ CLIL ไม่ได้จำกัดว่า จะต้องเป็นภาษาต่างประเทศหรือภาษาที่สอง แต่อาจเป็นภาษาถิ่นที่มีภาษาเขียนและนำมาจัดการเรียนการสอน เพื่อมีให้ภาษาท้องถิ่นนั้นๆ สูญหายไปก็เป็นได้ เช่นภาษา Breton ที่ใช้กันทางตะวันตกของประเทศฝรั่งเศสหรือภาษา Basque ที่ใช้กันแพร่หลายทางตะวันตกเฉียงใต้ของประเทศฝรั่งเศส ภาษา Catalan ที่แพร่หลายในประเทศสเปน ภาษา Irish และ ภาษา Celtic ในประเทศไอร์แลนด์ เป็นต้น

CLIL เป็นแนวการสอนที่มีวัตถุประสงค์แบ่งออกได้เป็นสองแกน คือภาษาและเนื้อหาวิชา การใช้ภาษาต่างประเทศในการจัดการเรียนการสอนในสาระวิชาที่มีใช้ภาษาศาสตร์ (Non-linguistic Disciplines) นั้น วัตถุประสงค์หลักเพื่อให้ผู้เรียนได้เรียนทั้งเนื้อหาและภาษาควบคู่กันภาษาต่างประเทศทำหน้าที่เป็นเครื่องมือสื่อสารและตัวนำความรู้ผู้เรียน (Coyle, Hood, & Marsh, 2010; Dalton-Puffer, 2008; Mehisto, Marsh, & Jesús-Frigols, 2008) เป็นนวัตกรรมการสอนแนวใหม่ (Eurydice, 2006) โดยการเรียนภาษาจากสิ่งใกล้ตัว จากโลกแห่งความจริงที่สนับสนุนการใช้ภาษาอังกฤษทั้งในและนอกห้องเรียนของผู้เรียน (Burt, Peyton, & Adams, 2003) ซึ่งแนวการสอนนี้มีใช้เรื่องใหม่ในภูมิภาคยุโรป นั่นเป็นเพราะว่าเครือข่ายนโยบายการศึกษาของยุโรปที่มีสมาชิกทั้งหมด 37 ประเทศได้ศึกษาและพัฒนาแนวคิดเพื่อการศึกษาที่ยั่งยืนในภูมิภาค และเพื่อรองรับความหลากหลายของภาษาที่แตกต่างกันของประเทศสมาชิกเพื่อการอยู่ร่วมกันอย่างสันติสุขมากกว่า 2 ทศวรรษ อย่างไรก็ตามจากคำจำกัดความ

ของแนวคิด CLIL ที่ใช้ในการจัดการเรียนการสอนโดยใช้ภาษาต่างประเทศในกลุ่มสาระวิชาที่มีใช้ภาษาศาสตร์นั้น กาจ (Gajo, 2007) มีแนวคิดแตกต่างออกไปในการให้คำจำกัดความของแนวการสอนที่ว่าวิชาที่มีใช้ภาษาศาสตร์นั้นไม่มีปรากฏ เนื่องด้วยศาสตร์ทุกแขนงมีแนวภาษาเป็นของตนเองไม่ว่าจะเป็นวิทยาศาสตร์ คณิตศาสตร์ หรือศิลปศาสตร์ ดังนั้นในความหมายของ กาจ สาระทุกสาระนั้นมีภาษาศาสตร์ผนวกเข้าไปด้วย ครูผู้สอนจะต้องให้ความสำคัญทั้งเนื้อหาวิชาและภาษาต่างประเทศที่ใช้ ดังนั้นนิยามจึงเป็นการจัดการเรียนการสอนแบบบูรณาการเนื้อหาและภาษา

ผู้เขียนนิยาม CLIL ว่าเป็นวิธีการสอนแบบวิทย์ภาษาบูรณาการ คือการผนวกรวมเนื้อหาและภาษาเข้าด้วยกัน ซึ่งหากจะต้องลำดับ ความสำคัญระหว่างภาษาหรือเนื้อหา นั้นแทบจะแยกออกจากกันไม่ได้ เพราะการสอนในลักษณะนี้ดังที่ได้กล่าวไปข้างต้นคือแนวคิดในการให้ความสำคัญทั้งเนื้อหา รายวิชาและภาษาที่ใช้ในการจัดการเรียนการสอน มิใช่การคงไว้ซึ่งเนื้อหาเดิมหรือวิธีสอนแบบเดิมและเปลี่ยนภาษาที่ใช้ในการสอนแต่อย่างใดเป็นการสอนที่เน้นผู้เรียนเป็นศูนย์กลางวิธีหนึ่ง ครูผู้สอนจะต้องคำนึงถึงความสนใจและความต้องการของผู้เรียนเป็นหลักใหญ่หน้าที่ของครูจะไม่ใช่ผู้บรรยายแต่จะเป็นผู้อำนวยความสะดวกเมื่อผู้เรียนต้องการความช่วยเหลือ อย่างไรก็ตามผู้เขียนได้ใช้คำว่าเนื้อหาขั้นต้นก่อนคำว่าภาษา เพราะเนื้อหารายวิชาเป็นตัวนำโดยภาษาที่ใช้จะต้องปรับเพื่อให้สอดคล้องกับเนื้อหาวิชานั้นๆ

ภาพที่ 1 4 สื่อสมดุล

แนวการสอนแบบวิทย์ภาษาบูรณาการนี้เกี่ยวพันโดยตรงกับการจัดการเรียนการสอนแบบสองภาษา ซึ่งวัตถุประสงค์หลักคือการเปิดโอกาสการใช้ภาษาต่างประเทศให้กับผู้เรียนในชั้นเรียนอย่างเต็มที่ ด้วยเหตุที่ว่าบริบทนอกห้องเรียนไม่เอื้อต่อการใช้ภาษาต่างประเทศ

การใช้ภาษาต่างประเทศในการจัดการเรียนการสอนนี้ Coyle, Hood, & Marsh (2010) ได้นิยามปัจจัย 4C ในการจัดการเรียนการสอนไว้กว้างๆ ผู้เขียนจึงเสนอในรูปแบบแผนภูมิความสัมพันธ์ในรูปที่ 1 โดยมีกรอบแนวคิดมาจาก 4C เป็นกรอบ “4 สื่อสมดุล” เพื่อให้ครูผู้สอนได้ใช้เป็นแนวทางในการจัดการเรียนการสอน ดังนี้ 1) สื่อวิทยาการ (Content) คือวิทยาการหรือเนื้อหาสาระสำคัญของวิชา ซึ่งเนื้อหานั้นไม่ใช่การที่ครูนำเสนอเนื้อหาหรือมุ่งพัฒนาทักษะเท่านั้นแต่เป็นการให้ผู้เรียนได้สร้างและเข้าใจองค์ความรู้ด้วยตนเองและเกิดการพัฒนาทักษะตามลำดับ 2) สื่อสาร (Communication) ภาษาที่ใช้ในการเรียนการสอนและการใช้ภาษาในบริบทที่แตกต่างกันในแต่ละสาระวิชา สนับสนุนให้เกิดการแลกเปลี่ยนเกิดปฏิสัมพันธ์ในชั้นเรียน

3) สื่อวัฒนธรรม (Culture) การเรียนรู้การอยู่ร่วมกันผ่านวัฒนธรรมที่หลากหลายเพื่อการเป็นประชากรโลก และ 4) สื่อความคิด (Cognition) คือการเรียนรู้และการฝึกฝนกระบวนการคิดและการเรียนรู้ที่มีระบบ

สื่อสมดุลทั้ง 4 นี้ตั้งอยู่บนการเรียนรู้ภาษาในชั้นเรียน ซึ่งภาษาที่ใช้จะต้องเป็นภาษาที่ง่ายต่อการทำความเข้าใจของผู้เรียน ให้ผู้เรียนและผู้สอนได้ใช้เป็นเครื่องมือสื่อสารเรียนรู้ในชั้นเรียน ดังนั้นภาษาและการสื่อสารในชั้นเรียนวิทย์ภาษาบูรณาการนี้จึงถูกขมวดเข้าด้วยกันทั้งในด้านครูผู้สอนในการใช้ภาษาในการส่งผ่านเนื้อหาและกระตุ้นกระบวนการคิด การเรียนรู้และการสื่อสารของผู้เรียน ด้านผู้เรียนในการทำความเข้าใจและสร้างองค์ความรู้ด้วยตนเองและด้านเนื้อหาที่นำไปสู่กระบวนการคิดอย่างมีระบบและการเรียนรู้วัฒนธรรม

ศักยภาพของครูไทยกับแนวการสอนแบบวิทย์ภาษาบูรณาการ

แนวการสอนแบบวิทย์ภาษาบูรณาการนั้นดังที่ได้กล่าวมาข้างต้นว่า มิใช่การสอนภาษาเพียงอย่างเดียว แต่เป็นกระบวนการที่ยึดเอาเนื้อหาวิชาเป็นหลัก

โดยใช้ภาษาอังกฤษเป็นภาษาในการสื่อสาร ในบริบทชั้นเรียนในประเทศไทยมีโครงการสนับสนุนการใช้ภาษาอังกฤษในหลากหลายรูปแบบตามนโยบายการปฏิรูปการสอนภาษาอังกฤษ เช่นการจัดการเรียนการสอนแบบสองภาษาหรือ English Bilingual Education (EBE) โดยจัดการเรียนการสอนวิชาวิทยาศาสตร์ สังคมศาสตร์ และศิลปะแบบสองภาษา (ไทย-อังกฤษ) หรือ English Integrated Studies (EIS) ที่สนับสนุนการสอนวิทยาศาสตร์และคณิตศาสตร์เป็นภาษาอังกฤษโดยเน้นไปที่สาระการเรียนรู้ ทักษะการเรียนรู้และภาษา ดังนั้นการเรียนแบบการท่องจำหรือการเรียนโครงสร้างไวยากรณ์โดยตรงจากคู่มือจะหมดไป แต่จะเป็นการเรียนที่สัมพันธ์กับความรู้พื้นฐาน ทักษะและทัศนคติของผู้เรียน เป็นวิธีการแบบมุ่งประสบการณ์ของผู้เรียน วิทยภาษาบูรณาการนี้ครูจะสอดแทรกภาษาอังกฤษในการเรียนการสอนโดยการสอนคำศัพท์ เนื้อหาและนำผู้เรียนไปสู่การบรรลุกิจกรรมการเรียนรู้อย่างเป็นรูปธรรม ผู้สอนจะเป็นผู้อำนวยการความสะดวกทางเนื้อหาสาระและภาษา เมื่อผู้เรียนพบอุปสรรคทางภาษาในการสื่อสารจะเป็นโอกาสให้ผู้สอนเข้ามามีส่วนร่วมในการตอบสนองความต้องการในการใช้ภาษาของผู้เรียนในบริบทจริงที่เกิดขึ้นระหว่างกิจกรรมการเรียน ผู้สอนจะคำนึงถึงความสามารถพื้นฐานของผู้เรียนทั้งทางสาระการเรียนรู้และพื้นฐานทางภาษาเป็นสำคัญ อาจจะต้องมีการพูดทบทวนหลายครั้งและอาศัยระยะเวลา การเรียนรู้ภาษาอังกฤษจะเป็นไปอย่างมีประสิทธิภาพเมื่อบรรยากาศการเรียนมุ่งไปที่เนื้อหาไม่ใช่การเรียนที่เน้นไปที่โครงสร้างทางภาษาหรือไวยากรณ์โดยตรงดังที่พบเห็นได้บ่อยในชั้นเรียนภาษาอังกฤษ การเรียนผ่านการทดลอง กิจกรรมที่เกี่ยวข้องกับสิ่งแวดล้อมใกล้ตัวหรือชุมชนในขณะที่ผู้สอนทำหน้าที่สนับสนุนทางภาษาและเนื้อหา การเรียนภาษาจะดำเนินไปอย่างเต็มที่และมีประสิทธิภาพและอาจกล่าวได้ว่าพัฒนาการทางภาษาเป็นผลพลอยได้จากการเรียนในลักษณะนี้

ผู้เรียนทั้งในระดับประถมศึกษา มัธยมศึกษา หรืออาชีวศึกษา เรียนภาษาอังกฤษผ่านแบบเรียนภาษาอังกฤษหรือสื่อเทคโนโลยีประเภทอื่น การเรียนในลักษณะนี้มักจะมีข้อจำกัดทางภาษาเนื่องจากนอกเหนือจากวิชาภาษาอังกฤษแล้ววิชาอื่นๆใช้ภาษาไทยเป็นหลักในการสื่อสาร สิ่งแวดล้อมอื่นๆ ในโรงเรียนเป็นภาษาไทย ภาษาอังกฤษจึงถูกจำกัดอยู่เพียงในคาบเรียนเท่านั้น การเรียนภาษาอังกฤษจะประสบความสำเร็จได้ก็ต่อเมื่อผู้เรียนได้ใช้ภาษาอังกฤษอย่างสม่ำเสมอ เป็นกลไกการซึมซับการเรียนภาษาอย่างเป็นธรรมชาติเพราะผู้เรียนอยู่ในสิ่งแวดล้อมที่เอื้อต่อการใช้ภาษาอังกฤษ ในกรณีเดียวกันการสร้างสิ่งแวดล้อมหรือบรรยากาศการเรียนรู้ให้ภาษาอังกฤษในโรงเรียนผู้เรียนจะซึมซับการใช้ภาษาอังกฤษในชีวิตประจำวันได้อย่างเป็นธรรมชาติ โดยที่ให้ความสมดุลระหว่าง ภาษา เนื้อหา และทักษะการเรียนรู้ หรือผู้เรียนมีโอกาสประเมิน ตัวเองและเพื่อนระหว่างทำกิจกรรม

ปัญหาที่ครูผู้สอนส่วนใหญ่เห็นว่าเป็นอุปสรรคสำคัญในการจัดการเรียนการสอนแบบวิทย์ภาษาบูรณาการสามารถแบ่งออกเป็น 2 ด้าน ดังนี้คือ ความพร้อมของผู้เรียนและความพร้อมของครูผู้สอน

1. ความพร้อมของผู้เรียน ขึ้นอยู่กับความพร้อมของครู เป็นประโยคที่กล่าวแบบกำปั้นทุบดิน เพราะในชั้นเรียนแบบวิทย์ภาษาบูรณาการเป็นการสอดแทรกสิ่งแวดล้อมใหม่ให้กับผู้เรียน เมื่อครูผู้สอนพร้อมที่จะเปลี่ยนกลวิธีการสอนผู้เรียนจำเป็นจะต้องปรับเปลี่ยนเทคนิคการแสวงหาความรู้ในชั้นเรียนตามไปด้วย ความพร้อมของผู้เรียนที่อาจเป็นอุปสรรคในการเรียนคือความเคยชินกับการเรียนแบบเป็นผู้รับแต่ฝ่ายเดียว ไม่ได้รับการสนับสนุนทักษะในการเรียนรู้ เมื่อแนวการสอนแบบวิทย์ภาษาบูรณาการซึ่งเปลี่ยนไปการสอนแบบเดิมผู้เรียนจำเป็นต้องปรับวิธีการเรียนใหม่โดยการแสดงความคิดเห็น ตระหนักถึงความต้องการที่จะเรียนรู้ของตนเองในสาระวิชาต่างๆ มากขึ้น

2. ความพร้อมของครูผู้สอน การใช้ภาษาอังกฤษในการจัดการเรียนการสอนเรียกได้ว่าเป็นอุปสรรคใหญ่ที่ครูประจำวิชาพิจารณาว่าเป็นกำแพงสูงที่ยากจะปีนข้ามไป หากจะมองข้ามครูประจำวิชาและไปพัฒนาความรู้ทางสาระรายวิชากับครูผู้สอนภาษาอังกฤษก็จะกลายเป็นการพัฒนาในมุมกลับที่ไม่ก่อให้เกิดผลในระยะยาว ดังนั้นเพื่อเตรียมความพร้อมให้กับครูประจำวิชาการพัฒนาศักยภาพทางภาษาและชี้แนะการจัดการกิจกรรมการเรียนการสอนให้กับครูผู้เชี่ยวชาญในสาระการเรียนรู้อื่นถือเป็นการพัฒนาอย่างยั่งยืน

การสอดแทรกภาษาอังกฤษควบคู่ไปกับเนื้อหารายวิชา นอกเหนือจากการพัฒนาความรู้ความสามารถทางภาษาของครูผู้สอน แล้วการปรับมโนทัศน์ในการจัดกิจกรรมการเรียนยังเป็นอีกวิธีหนึ่งในการสร้างความพร้อมให้กับครูผู้สอน สร้างความร่วมมือระหว่างผู้สอน กลุ่มสาระวิชาต่างๆและผู้สอนภาษาอังกฤษ ทบทวนหลักการในการสอนในสาขาวิชาที่ตนเองเชี่ยวชาญ พิจารณาความต้องการและความสนใจของผู้เรียน

ครูผู้สอนไม่จำเป็นจะต้องมีความคล่องทางภาษาเหมือนเจ้าของภาษาเพราะการเรียนภาษาในศตวรรษที่ 21 นี้มิได้เรียนภาษาเพื่อพูดให้เหมือนเจ้าของภาษาแต่เป็นการเรียนภาษาเพื่อการดำรงอยู่ อย่างไรก็ตามครูผู้สอนจำเป็นจะต้องใช้ภาษาได้อย่างถูกต้อง และสามารถประเมินระดับความรู้ความสามารถภาษาอังกฤษของผู้เรียนได้เพื่อที่จะเลือกใช้ภาษาให้เหมาะสม ในลำดับแรกจำเป็นจะต้องพัฒนาตัวเองในเรื่องภาษาที่ใช้ในชั้นเรียน (Classroom language) เพื่อใช้ในการปฏิสัมพันธ์และดำเนินกิจกรรมการเรียนรู้ เนื้อหาสาระ คำสำคัญ โครงสร้างภาษาที่ผู้เรียนต้องรู้ ครูผู้สอนควรตั้งจุดประสงค์ปลายทางอย่างชัดเจนว่าผู้เรียนควรจะต้องมีผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนเมื่อเรียนบทเรียนนั้นๆอย่างไร นั้นหมายความว่า การวางแผนผลการเรียนรู้ทั้งทางสาระวิชาและทางภาษาควบคู่กันไปเป็นสิ่งสำคัญ เช่น ในบทเรียนเรื่องภัยธรรมชาติ (Natural Disaster) ครูผู้สอนอาจจะระบุเนื้อหาสาระที่ผู้เรียนควรจะรู้ คำสำคัญ และโครงสร้างประโยคที่เกี่ยวข้องกับเรื่องภัยธรรมชาติดังตารางที่ 1

ตารางที่ 1 สาระสำคัญในแผนการจัดการเรียนรู้แบบวิทย์ภาษาบูรณาการ

Natural Disaster		
Learning Outcomes	Keywords	Structure
1. Students are able to identify the effects of natural disaster	Global warming, Earthquake, Tsunami, Flood, Depression,	1. Global warming affects wildlife animals
2. Students are able to acknowledge frequent natural disasters occurred in Thailand	Hurricane, Forest fire, etc.	2. The Tsunami hit Southern part of Thailand in 1994. 3. What are factors of global warming?

ที่มา : Kewara, P. (2012). *Teaching and learning linguistic and non-linguistic subjects in primary education : analysing teachers and students' joint action in primary bilingual classes in Thailand.*

จะเห็นได้ว่าการวางขอบเขตผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนจะต้องรักษาสมดุลทั้งเนื้อหาสาระและภาษาควบคู่กันไป โดยที่ทักษะการสื่อสารและวัฒนธรรมตาม 4 สื่อสมดุลจะขึ้นอยู่กับดุลยพินิจของครูผู้สอนในการเลือกประเภทกิจกรรมในชั้นเรียนแนวการสอนแบบวิทย์ภาษาบูรณาการนี้ไม่มีวิธีการสอนที่ตายตัว แต่เป็นแนวการสอนที่ครูผู้สอนจะต้องหาแนวทางที่เหมาะสมกับตนเองและผู้เรียนของตนเอง บนพื้นฐานของความสมดุลเมื่อจุดประสงค์การเรียนรู้ชัดเจนภาพการจัดการเรียนการสอนของครูผู้สอนก็จะชัดเจนขึ้น อาจจะต้องยอมรับว่าเป็นเรื่องยากและท้าทายสำหรับครูผู้สอนในระยะแรก แต่เมื่อครูผู้สอนคุ้นเคย การวางโครงสร้างกิจกรรมการเรียนรู้รายคาบก็จะใช้เวลาอันน้อยลง

การสร้างสิ่งแวดล้อมให้เกิดการเรียนรู้และปฏิสัมพันธ์ระหว่างผู้สอนกับผู้เรียน หรือผู้เรียนกับผู้เรียนซึ่งไม่ได้หมายความว่าครูประจำวิชาจะต้องมีความรู้ทางภาษาเทียบเท่าผู้สอนวิชาภาษาอังกฤษแต่เป็นการคำนึงถึงทักษะการเรียนรู้ของผู้เรียนเป็นสิ่งสำคัญเพื่อให้ผู้สอนเกิดความมั่นใจในการใช้ภาษาและพัฒนาศักยภาพทางภาษาของตนเอง เพื่อให้เกิดความพร้อมทั้งกับครูผู้สอนและกับผู้เรียน ดังนั้นชั้นเรียนแบบบูรณาการทางภาษาและเนื้อหาจึงเป็นทางเลือกหนึ่งในการพัฒนาศักยภาพทางภาษาของทั้งผู้สอนและผู้เรียนได้อย่างมีประสิทธิภาพและส่งผลต่อทัศนคติต่อตนเองและสังคมของผู้เรียนอย่างยั่งยืน

บทบาทของครูเมื่อใช้ภาษาอังกฤษในการจัดการเรียนการสอน

ครูผู้สอนมีแนวโน้มที่จะประเมินความสามารถของผู้เรียนต่ำกว่าศักยภาพจริงของผู้เรียนจากการศึกษาทัศนคติของครูคณิตศาสตร์ในการใช้ภาษาอังกฤษในการจัดการเรียนการสอนในระดับชั้นประถมศึกษาปีที่ 4-6 ครูผู้สอนมีความคิดเห็นเป็นไปในแนวทางเดียวกันคือประเมินว่าผู้เรียนจะไม่สามารถทำความเข้าใจในภาษาที่ใช้และเนื้อหาที่จะถ่ายทอด (พรธมวลัย เกวระระ,

2558) ครูผู้สอนจำเป็นต้องปรับทัศนคติว่าการใช้ภาษาอังกฤษในการจัดการเรียนการสอนนี้จุดประสงค์หลักนั้นมิใช่การสอนภาษา แต่ผู้เรียนจะเรียนรู้ภาษาโดยการใช้ภาษา ดังนั้นหากผู้สอนมุ่งความสำคัญไปที่เนื้อหาเป็นหลักการจัดการเรียนการสอนโดยใช้ภาษาอังกฤษจะง่ายขึ้นให้ปรับมุมมองใหม่เป็น ความสำคัญหลักคือเนื้อหา ความสำคัญรองคือภาษา ผู้สอนให้คำสำคัญและโครงสร้างประโยคที่ผู้เรียนควรจะรู้ในการจัดการเรียนการสอน และครูผู้สอนทำหน้าที่เป็นผู้อำนวยความสะดวกในการเรียนมิใช่ผู้ดำเนินการ โดยการจัดการกิจกรรมให้สอดคล้องกับความสนใจของผู้เรียน หรือชุมชนให้มากที่สุด เพราะการเชื่อมโยงห้องเรียนเข้ากับชีวิตประจำวัน ความสนใจหรือชุมชนของผู้เรียนจะเป็นการสร้างแรงจูงใจให้กับผู้เรียนได้เป็นอย่างมากและเป็นการจัดการเรียนการสอนที่เน้นผู้เรียนเป็นศูนย์กลางลักษณะหนึ่งด้วย

ครูผู้สอนควรตระหนักว่าพัฒนาการทางภาษาที่สองมิใช่กระบวนการที่รวดเร็วเหมือนพัฒนาการภาษาแม่ ในช่วงแรกในการใช้ภาษาอังกฤษในการจัดการเรียนการสอนอาจมีการใช้ภาษาไทยเข้ามาเพิ่มเติมได้บ้างในกระโดดของผู้เรียน เพราะว่าในช่วง 3-4 เดือนแรกเป็นช่วงที่ผู้เรียนปรับตัวและสร้างความคุ้นเคยกับสิ่งแวดล้อมที่เป็นภาษาที่สอง หลังจากเดือนที่ 4 ครูผู้สอนอาจจะเริ่มเห็นความเปลี่ยนแปลงในการใช้ภาษาอังกฤษในชั้นเรียนของผู้เรียนและหลังจากนี้ครูผู้สอนควรจะใช้ภาษาอังกฤษเพียงภาษาเดียวในชั้นเรียน สร้างกฎในชั้นเรียนว่าภาษาอังกฤษจะเป็นภาษาที่ใช้ในชั้นเรียนระหว่างผู้เรียนกับผู้สอนและระหว่างผู้เรียนด้วยกัน และเมื่อมีผู้เรียนไม่เข้าใจครูผู้สอนควรเปิดโอกาสให้ผู้เรียนคนอื่นที่เข้าใจได้ใช้อธิบายให้เพื่อนร่วมชั้นได้เข้าใจ โดยจะใช้ภาษาอังกฤษหรือภาษานั้นขึ้นอยู่กับจำนวนผู้ไม่เข้าใจหากมีผู้ไม่เข้าใจเป็นจำนวนมาก ครูผู้สอนอาจให้ผู้ที่ไม่เข้าใจอธิบายเป็นภาษาไทยและประเมินความรู้ของผู้เรียนไปในเวลาเดียวกัน

บทสรุป

การเปลี่ยนการสอนจากภาษาไทยมาเป็นภาษาอังกฤษ เรียกได้ว่าเป็นก้าวใหม่ของครูผู้สอนในรายวิชาที่ไม่ใช่ภาษาอังกฤษ ถือเป็นกระบวนการใหม่ที่ครูผู้สอนจำเป็นต้องเปลี่ยนแนวคิดในการจัดการเรียนการสอนอย่างสิ้นเชิง ผู้เขียนเสนอแนวทาง “5ป” ในการก้าวเข้าสู่การใช้ภาษาอังกฤษในการจัดการเรียนการสอนดังนี้

1. ปรับตัว หลายคนใช้คำว่า ไม่พร้อม หรือไม่เก่ง มาเป็นเกราะกำบังตัวเองในวิชาชีพ ที่ใช้ว่ากำบังนั้นคือการปิดกั้นตัวเองไม่ให้เห็นหรือหันไปมองสิ่งที่กำลังทำให้ตัวเองต้องเปลี่ยนแปลงตนเอง ทั้งนี้ไม่ใช่ให้ตัวเองห่างจากการใช้ภาษาอังกฤษแต่เป็นผู้เขียนเห็นว่าเป็นการปิดกั้นตัวเองให้ก้าวไปพร้อมกับ การเปลี่ยนแปลงรอบตัวถึงเวลาแล้วที่ครูจะต้องปรับตัวให้ทันสถานการณ์โลก ประชากรของชาติจะเป็นกำลังในการขับเคลื่อนประเทศ และครูคือบุคลากรสำคัญในการพัฒนาทรัพยากรมนุษย์ ควรมองว่าวิชาที่ตนเองเชี่ยวชาญนั้นสามารถที่จะต่อยอดบูรณาการเข้ากับวิชาอื่นๆ ได้ในลักษณะใดบ้าง มิใช่แค่สาระการเรียนรู้ภาษาอังกฤษเท่านั้น แต่เป็นการรวมองค์ความรู้ในทุกแขนง เพราะในปัจจุบันแนวคิดในการสร้างคนในศตวรรษที่ 21 คือ การสอนให้ผู้เรียนคิดเป็น แก้ปัญหาได้และอยู่ในสังคมได้อย่างสมบูรณ์

2. เปิดใจ การเปิดใจรับสิ่งใหม่ๆ ของครูผู้สอนเปรียบได้กับการเรียนรู้สิ่งใหม่ๆ ของนักเรียนเพียงแต่สวมบทบาทต่างกันเท่านั้น นักเรียนเรียนในห้องเรียน ครูก็สามารถที่จะเรียนในห้องเรียนไปพร้อมกับนักเรียนได้เช่นเดียวกัน ครูผู้สอนอาจจะต้องปรับทัศนคติที่เต็มไปด้วยความกลัว เช่น กลัวเสียหน้า กลัวพูดผิด กลัวว่าผู้อื่นจะประเมินตัวเองอย่างไรในการใช้ภาษาอังกฤษ ออกจากความคิดของตนเอง คนที่ไม่เคยทำพลาดเลยคือคนที่ไม่ได้ทำอะไรเลย Edmund Burk ปราชญ์ชาวไอริส ได้กล่าวไว้ ฉันทัดฉันทันกับการใช้ภาษา เมื่อไม่เคยได้ลองใช้ก็จะไม่รู้ว่าจะเราควรจะทำอะไรหรือปรับปรุงอย่างไร

การจัดการเรียนการสอนเป็นภาษาอังกฤษ ใช้เวลาในการวางแผน เตรียมการสอน มากกว่าการจัดกิจกรรม ในชั้นเรียนดังนั้น ครูผู้สอนจึงจำต้องตระหนักว่า นี่คือนวัตกรรมที่จะยากลำบากในช่วงแรก ซึ่งเป็นเหมือนกันกับทุกกิจกรรมของชีวิตที่จะมองเห็นแต่อุปสรรคและความยากลำบากในช่วงแรก แต่เมื่อใดก็ตามครูผู้สอนพบวิธีที่เหมาะสมและมีประสิทธิภาพการจัดการเรียนการสอน จะเกิดความคล่องตัวมากขึ้นอย่างเห็นได้ชัด

3. ปรับเปลี่ยน ปัจจุบันการจัดการเรียนการสอนของครูเป็นแบบ วิชาใครวิชาคนนั้น ไม่มีการก้าวก้าวกัน แต่หากจะเปลี่ยนจากคำว่าก้าวก้าวเป็นการร่วมมือกัน จะทำให้การจัดการเรียนการสอนง่ายขึ้น หัวใจสำคัญอีกประการหนึ่งของการจัดการเรียนการสอนแบบวิทย์ ภาษาบูรณาการคือ การร่วมมือกันของครูผู้สอน การที่ครูสร้างกิจกรรมข้ามวิชาเช่น วิทยาศาสตร์กับภาษาอังกฤษ โดยมีจุดประสงค์ปลายทางเป็นงานสัปดาห์วิทยาศาสตร์ ที่มีเนื้อหาเป็นภาษาอังกฤษ หรือวิชาพลศึกษา สุขศึกษา ที่มีจุดประสงค์ปลายทางคือการจัดกีฬาประจำปีโดยมีการบรรยายชนิดกีฬาเป็นภาษาอังกฤษ เป็นต้น การจัดการเรียนข้ามวิชาในลักษณะนี้ จะทำให้ผู้เรียนเห็นความเชื่อมโยงกันระหว่างวิชาว่ามีจุดประสงค์ปลายทางร่วมกัน ในปัจจุบันการจัดการเรียนการสอนเป็นในลักษณะที่ว่า 6 วิชา 6 กิจกรรมการเรียนรู้ที่แยกออกจากกัน ไม่มีความสัมพันธ์กันในทางหลักสูตรและกิจกรรมการเรียนรู้ ดังนั้นการเปลี่ยนธรรมชาติการทำงานเดี่ยวของครูมาเป็นการทำงานเป็นกลุ่ม ที่จะสร้างศักยภาพในการจัดการเรียนการสอนได้

ปรับเปลี่ยนการจัดกิจกรรมการเรียนรู้ให้นักเรียนมีบทบาทมากขึ้น สนับสนุนการคิด เทคนิคการเรียนรู้ให้กับผู้เรียน สร้างกิจกรรมที่อยู่บนโลกของความเป็นจริงมิใช่โลกสมมุติ พิจารณาว่ากิจกรรมที่จัดให้เด็กนักเรียนได้เรียนรู้นั้น นักเรียนจะสามารถนำไปใช้ได้จริงหรือไม่ ปรับเปลี่ยนอย่างค่อยเป็นค่อยไป พัฒนาการทางภาษาอังกฤษจะเห็นได้ชัดในช่วงเดือนที่ สี่หรือห้า

เป็นต้นไป ดังนั้นครูผู้สอนควรเปิดโอกาสให้นักเรียนได้ปรับตัวและซึมซับสภาพแวดล้อมใหม่ในห้องเรียนด้วยการคาดหวังพัฒนาการแบบก้าวกระโดดของนักเรียนมีแต่จะลดความตั้งใจทั้งของครูผู้สอนและทั้งผู้เรียน

4. แปลผล จากการเปิดใจ ปรับตัวและปรับเปลี่ยนของครูนั้นจะต้องใช้เวลาและเมื่อเวลาผ่านไปสักระยะหนึ่งเมื่อครูผู้สอนเริ่มคุ้นเคยกับการใช้ภาษาอังกฤษในการบูรณาการเข้ากับเนื้อหาวิชาอย่างสมดุล จึงเป็นเวลาที่จะต้องประเมินตนเองและประเมินผู้เรียนว่าตลอดระยะเวลาที่ผ่านมา การจัดการเรียนการสอนแบบวิทยาภาษาบูรณาการดำเนินไปในทิศทางใด การร่วมมือกับครูผู้สอนวิชาอื่นๆ ดำเนินไปในทิศทางใด เมื่อทำงานด้วยกันแล้วเกิดความสะดวกมากขึ้นในการจัดการเรียนการสอนหรือเกิดปัญหาขัดแย้ง ซึ่งเป็นสัญญาณที่ต้องปรับปรุงหาทางแก้ไข หรือเวลาผ่านไปแล้วแต่ไม่เห็นพัฒนาการของผู้เรียน ครูผู้สอนจำเป็นต้องทบทวนกระบวนการเรียนการสอนและการทำงานหาความเป็นไปได้ในการพัฒนาให้เป็นรูปธรรมมากขึ้น ผู้เรียนควรได้รับการสนับสนุนให้มีบทบาทในการออกแบบกิจกรรมเพื่อให้สอดคล้องตามความสนใจและความต้องการของผู้เรียน

5. ปรับปรุง การจัดการเรียนการสอนแบบวิทยาภาษาบูรณาการเป็นความท้าทายด้านการพัฒนาศักยภาพทั้งทางเนื้อหาและเทคนิคการสอนของครูผู้สอน (Lasagabaster & Ruiz de Zarobe, 2010) ที่ผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนของผู้เรียนจะเป็นตัวชี้วัดประสิทธิภาพในการจัดการเรียนการสอนของครู การจัดการเรียนการสอนจะต้องปรับปรุงอยู่ตลอดเวลาให้สอดคล้องกับสถานการณ์โลกหรือปรับเพื่อแก้ไขข้อบกพร่องที่เกิดขึ้นเพื่อให้เกิดการเรียนรู้ที่ยั่งยืนควบคู่ไปกับการพัฒนาทักษะทางภาษาทั้งของครูผู้สอนและผู้เรียนตามจุดมุ่งหมายของแนวคิดการจัดการเรียนการสอนแบบบูรณาการและนโยบายการปฏิรูปการเรียนรู้ภาษาอังกฤษของกระทรวงศึกษาธิการ

การพัฒนาทักษะความรู้ความสามารถภาษาอังกฤษของประเทศไทยที่ไม่ได้มุ่งไปที่การขยับจากลำดับรั้งท้ายขึ้นมาเป็นอันดับต้น แต่เป็นการพัฒนาเพื่อเพิ่มขีดความสามารถในการแข่งขันในระดับภูมิภาค การวางเป้าหมายในการพัฒนาความสามารถทางภาษาอังกฤษเป็นการวางทิศทางการศึกษาเพื่อให้ผู้ที่เกี่ยวข้องก้าวเดินไปในทิศทางเดียวกัน ในขณะเดียวกันการเสนอแนวทางในการก้าวเดินก็เป็นสิ่งที่ไม่อาจมองข้ามไปได้ วิทยาภาษาบูรณาการเป็นแนวคิดการจัดการเรียนการสอนที่สนับสนุนการบูรณาการเนื้อหาทั้งภาษาที่จะยังผลไปที่การพัฒนาทักษะการเรียนรู้และการคิดแบบองค์รวมไปถึงทักษะทางภาษาของผู้เรียนที่สร้างสิ่งแวดล้อมทางการเรียนที่ผู้เรียนสามารถนำไปใช้ได้ทั้งนอกห้องเรียนและในวิชาชีพ หากไม่มีความชัดเจนในแนวคิดแล้วการจัดการเรียนการสอนก็จะไม่มีทิศทางที่ชัดเจน แนวการวิทยาภาษาบูรณาการนี้ครูผู้สอนจะต้องหาแนวปฏิบัติที่สอดคล้องกับแนวการสอนของทั้งตนเองและพฤติกรรมการเรียนรู้ของผู้เรียนและรักษาความสมดุลระหว่างเนื้อหาสาระและภาษา การปรับทัศนคติและแนวทางปฏิบัติที่คุ้นเคยจะเป็นก้าวแรกที่สำคัญในการเปลี่ยนแปลงสภาพแวดล้อมในการจัดการเรียนการสอนเป็นภาษาอังกฤษในวันที่ทุกสถาบันการศึกษาตั้งแต่ระดับประถมศึกษาจนถึงอุดมศึกษาสนับสนุนให้มีการจัดการเรียนการสอนเป็นภาษาอังกฤษตั้งนั้นในระยะแรกซึ่งเป็นจุดเปลี่ยนที่ครูผู้สอนจะต้องเผชิญกับสถานการณ์ที่หลากหลายเพื่อหากลวิธีที่ลงตัวที่ทำที่สุดแล้วสิ่งเหล่านี้จะเป็นแนวทางในการวางแผนและนำไปปฏิบัติในระยะยาว การปฏิรูปการจัดการเรียนรู้ในภาพรวมจำเป็นต้องพิจารณาส่วนประกอบพื้นฐานในด้านความพร้อมและแนวทางปฏิบัติเพื่อพัฒนาศักยภาพของทั้งครูและผู้เรียนเพื่อให้เกิดการปฏิรูปที่มีประสิทธิภาพและ การให้แนวคิดที่ครูผู้สอนสามารถนำไปปรับใช้ในชั้นเรียนเพื่อพัฒนาแนวการสอนจะส่งผลต่อการขับเคลื่อนนโยบายการศึกษาที่มั่นคง ยั่งยืนและเตรียมพร้อมรับการเปลี่ยนแปลง

เอกสารอ้างอิง

- พรรณวลัย เกาะระ. (2558). *การพัฒนาคู่มือการสอนคณิตศาสตร์โดยใช้ภาษาอังกฤษเรื่อง เวลา สำหรับครูผู้สอนในระดับประถมศึกษาปีที่ ๑ - ๔*. ชลบุรี: คณะศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัยบูรพา.
- สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน. (2557). *นโยบายการปฏิรูปการเรียนการสอนภาษาอังกฤษ*. กรุงเทพฯ: สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน.
- Burt, M., Peyton, J. K., & Adams, R. (2003). *Reading and adult english language learners : A review of the research*. Washington, DC: Center for Applied Linguistics.
- Cambridge ESOL. (2011). *Using the CEFR: Principles of good practice*. University of Cambridge.
- Coyle, D., Hood, P., & Marsh, D. (2010). *Content and language integrated learning*. UK: Cambridge University Press.
- Dalton-Puffer, C. (2008). Outcomes and processes in content and language integrated learning (CLIL) : Current Research from Europe. In D. Werner, & V. Laurenz, *Future Perspectives for English Language Teaching*. (pp. 139-157). Heidelberg: Carl Winter.
- Eurydice. (2006). *Content and language integrated learning (CLIL) at School in Europ*. Eurydice.
- Gajo, L. (2007). Enseignement d'une DNL en langue étrangère: de la clarification à la conceptualisation. *Des Journées de mutualisation*. IUFM de Montpellier.
- Kewara, P. (2008). *L'analyse du travail de professeurs étrangers et thaïlandais et de leurs élèves dans une classe bilingues de Pratomsuksa 4*. Mémoire de master 2, Université Rennes 2, UFR de Sciences de l'éducation, Rennes.
- Kewara, P. (2012). *Teaching and learning linguistic and non-linguistic subjects in primary education : analysing teachers and students' joint action in primary bilingual classes in Thailand*. Dissertation, Université Rennes 2, CREAD, Rennes.
- Lasagabaster, D., & Ruiz de Zarobe, Y. (2010). *CLIL in Spain: Implementation, results and teacher training*. Newcastle: Cambridge Scholars Publishing.
- Mehisto, P., Marsh, D., & Jesús Frigols, M. (2008). *Uncovering CLIL*. Thailand: Macmillan Education.
- Sylven, L. (2013). 1. CLIL in Sweden – why does it not work? A metaperspective on CLIL across contexts in Europe. *International Journal of Bilingual Education and Bilingualism*, 16(3).
- The Nation. (2013, November 7). *Thailand ranks near bottom in English proficiency: survey*. Retrieved from <http://www.nationmultimedia.com/business/Thailand-ranks-near-bottom-in-English-proficiency--30218895.html>